

Labklājības ministrija

EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS ATBALSTA FONDS
VISTRŪCĪGĀKAJĀM PERSONĀM

Informatīvais ziņojums

“Par individuālās pieejas mērķētākam pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām to rīcībspējas palielināšanai īstenošanas iespēju izvērtējumu”

2017

SATURS

SAĪSINĀJUMI.....	3
IEVADS.....	4
SITUĀCIJAS APRAKSTS.....	5
I. ATBALSTA SAŅEMŠANAS IESPĒJAS	9
1. Personu tiesības uz pārtikas un pamata materiālās palīdzības saņemšanu un dalību papildpasākumos	9
2. Atbalsta sniegšanas nosacījumi.....	11
2.1. Pārtikas nenodrošinātības mazināšana	11
2.2. Pamata materiālās nenodrošinātības mazināšana ģimenēm ar bērniem	12
2.2.1. Higiēnas un saimniecības preču atbalsts	12
2.2.2. Higiēnas preču atbalsts zīdaiņiem un maziem bērniem	13
2.2.3. Mācību piederumu atbalsts.....	13
2.3. Papildpasākumi	13
3. Atbalsta pieejamība	14
3.1. Informācija par atbalsta iespējām	14
3.2. Teritoriālais pārklājums ar atbalsta sniegšanas vietām	14
3.3. Atbalsta saņēmēju nokļūšana līdz atbalsta saņemšanas vietām	15
II. DARBĪBAS PROGRAMMAS ĪSTENOŠANA	16
1. Atbalsta saņēmēju sociāli demogrāfiskais profils.....	16
2. Atbalsta veidi.....	17
2.1. Pārtikas atbalsts (pārtikas atbalsta komplekti un maltītes).....	17
2.2. Pamata materiālā palīdzība	18
2.2.1. Higiēnas un saimniecības preču atbalsts	18
2.2.2. Mācību piederumu atbalsts.....	18
2.3. Papildpasākumi	19
3. Atbalsta lietderības novērtējums	20
4. Finansējums atbalsta nodrošināšanai.....	21
KOPSAVILKUMS	22

SAĪSINĀJUMI

Aptauja	Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām atbalsta saņēmēju strukturētais apsekojums (aptauja, ko veica SIA "Aptauju Centrs" atbilstoši ar LM 07.09.2015. un 14.06.2016. noslēgtajam līgumam)
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DP	Darbības programma pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām 2014. -2020. gada plānošanas periodā
DP īstenošanas MKN	Ministru kabineta 2014. gada 25. novembra noteikumi Nr. 727 "Darbības programmas "Pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšana vistrūcīgākajām personām 2014.-2020. gada plānošanas periodā" īstenošanas noteikumi"
DP īstenošanas MKN grozījumi	Ministru kabineta 2015. gada 8. decembra noteikumi Nr. 703 "Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 25. novembra noteikumos Nr. 727 "Darbības programmas "Pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšana vistrūcīgākajām personām 2014.-2020. gada plānošanas periodā" īstenošanas noteikumi"
EAFVP	Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
LM	Labklājības ministrija
MK	Ministru kabinets
PO	Partnerorganizācija

IEVADS

Izpildot MK 2014. gada 25. novembra sēdes protokollēmumu (prot. Nr. 65 41.§ 4. punkts), LM ir izstrādājusi informatīvo ziņojumu „Par individuālās pieejas¹ mērķētākai pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām to rīcībspējas palielināšanai īstenošanas iespēju izvērtējumu” (turpmāk – informatīvais ziņojums).

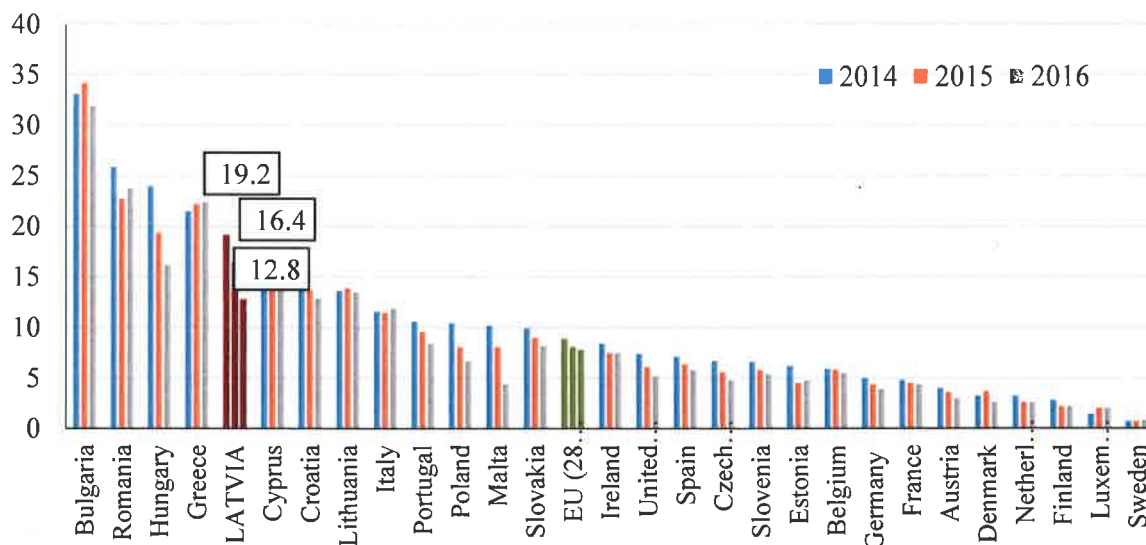
Informatīvais ziņojums satur kopsavilkuma informāciju par DP īstenošanas rezultātiem 2015. un 2016. gadā, tajā sniegts EAFVP īstenošanas izvērtējums, kas balstīts uz 2015. un 2016. gada Aptaujas rezultātiem.

Atbilstoši 2014. gada 11. marta Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) Nr. 223/2014 par Eiropas Atbalsta fondu vistrūcīgākajām personām Latvijā ir izstrādāta DP, kuras īstenošana sākās 2015. gada maijā. DP noteiktais mērķis ir mazināt nenodrošinātību ar pārtiku un mājāsaimniecību ar bērniem materiālo nenodrošinātību, vienlaikus mazinot vistrūcīgāko iedzīvotāju atstumtību. Latvijai 2014. -2020. gada periodā vistrūcīgāko personu atbalstam piešķirti 48,2 milj. *euro*, t.sk.: 41 milj. *euro* – EAFVP finansējums (85 %) un 7,2 milj. *euro* – valsts budžeta līdzfinansējums (15 %).

¹ Individuālā pieeja – pāreja no universālā uz individuālāku, vistrūcīgāko personu vajadzībām piemērotāku atbalstu, t.sk. mērķētāku atbalstu ģimenēm ar dažāda vecuma bērniem, ņemot vērā Aptauju (strukturētā apsekojuma) rezultātus un ekspertu rekomendācijas.

SITUĀCIJAS APRAKSTS

Latvijā ir viens no augstākajiem dziļās materiālās nenodrošinātības rādītājiem ES (skat. 1. att.) Kaut arī pa gadiem situācija ir uzlabojusies, taču rādītāji ir nemainīgi augsti, piemēram, 2014. un 2015. gadā Latvija bija piektā materiāli nenodrošinātākā no visām ES dalībvalstīm, bet 2016. gadā – astotā materiāli nenodrošinātākā ES dalībvalsts.

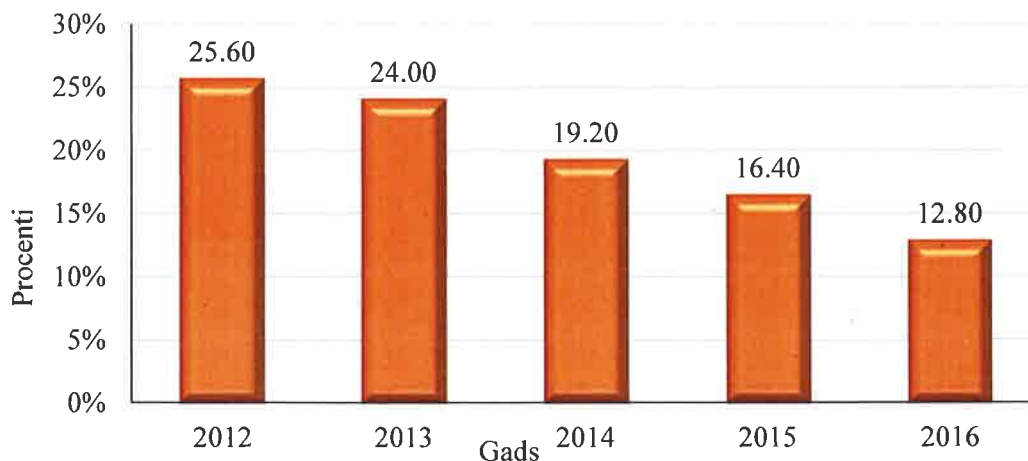

Avots: Eurostat dati, 2017

1. att. Iedzīvotāju dziļā materiālā nenodrošinātība ES valstīs, % no kopējā iedzīvotāju skaita

Saskaņā ar CSP datiem mazinājusies iedzīvotāju dziļā materiālā nenodrošinātība, tostarp arī to iedzīvotāju vidū, kas ir zem nabadzības riska sliekšņa un pirmajā ienākumu kvintilē.

2012. gadā izteikti materiāli nenodrošināti bija 25,6 % Latvijas iedzīvotāju. Kopš 2012. gada situācija ir nedaudz uzlabojusies, un 2013. gadā šādu iedzīvotāju bija 24 %, 2014. gadā - 19,2 %, bet 2015. gadā - 16,4 %. 2016. gadā dziļai materiālajai nenodrošinātībai pakļauto iedzīvotāju īpatsvars salīdzinot ar 2015. gadu samazinājies vēl par 3,6 %, sasniedzot 12,8 %² (skat. 2. att.).

Avots: CSP datu bāze, MNG14

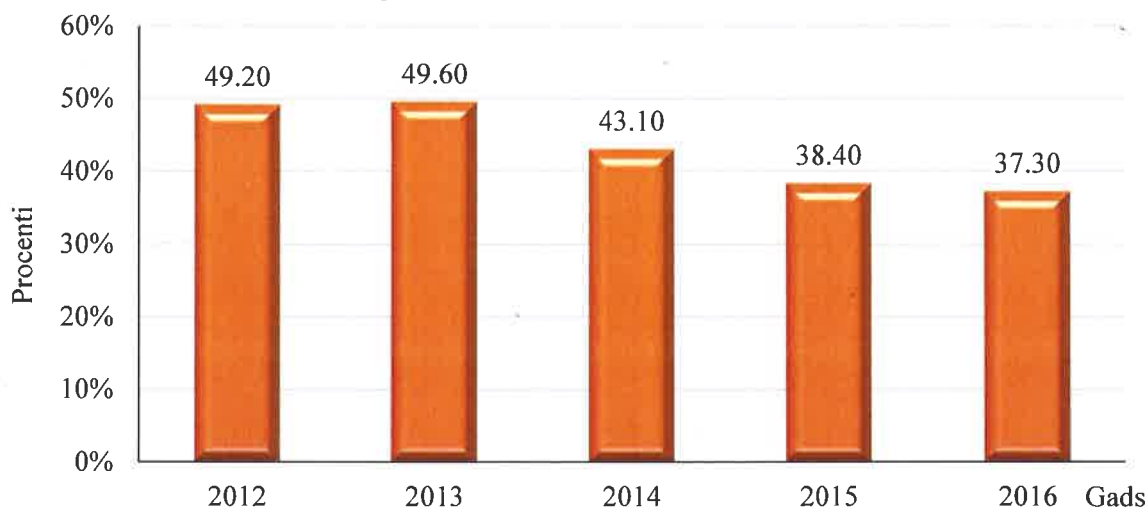
² CSP datubāze; MNG14. Iedzīvotāju dziļa materiālā nenodrošinātība (%); skatīts 01.06.2017.

LMInfZin_EAFVP_19092017; Informatīvais ziņojums "Par individuālās pieejas mērķētākai pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām to rīcībspējas palielināšanai īstenošanas iespēju izvērtējumu"

2. att. Iedzīvotāju dziļā materiālā nenodrošinātība Latvijā, % no kopējā iedzīvotāju skaita

Izmaiņas veicināja minimālās algas paaugstinājums, nodarbinātības pieaugums, t.sk. jauniešu un pirmspensijas vecuma iedzīvotāju vidū, kā arī ar ģimeni un bērniem saistīto pabalstu un atvieglojumu palielināšanās.

Līdzīgas izmaiņas situācijā vērojamas saistībā ar iedzīvotājiem, kuru ienākumi ir zem nabadzības riska sliekšņa. Atbilstoši CSP datiem 49,2 % no iedzīvotājiem, kuru ienākumi ir zemāki par nabadzības riska sliekšni, 2012. gadā nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu. 2013. gadā šādu cilvēku īpatsvars bija 49,6 %, 2014. gadā – 43,1 %, 2015. gadā – 38,4 %, bet 2016. gadā 37,3 %³ (skat. 3. att.).

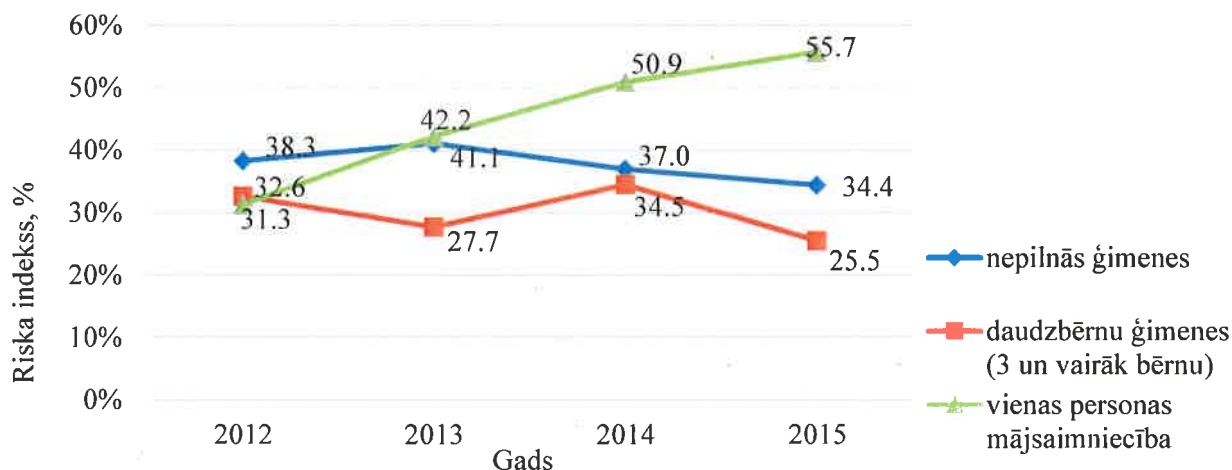

Avots: CSP datu bāze, MNG01

3. att. Iedzīvotāju (ar ienākumiem zem nabadzības riska sliekšņa) īpatsvars % Latvijā, kas nevar atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu

Lai gan pēdējo piecu gadu laikā ir vērojams šo personu īpatsvara samazinājums no 49,20 % uz 37,30 %, tomēr, jāsecina, ka nabadzības smagāko formu mazināšanai, joprojām visbūtiskākais ir pārtikas atbalsts, t.sk. gatavo maltīšu nodrošināšana.

Augstākais nabadzības risks vairāku gadu garumā ir nepilnajās un daudz bērnu ģimenēs, kā arī vienas personas mājsaimniecībās (skat. 4. att.).

³ CSP datubāze; MNG01. Mājsaimniecību īpatsvars, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas (%); skatīts 01.06.2017.

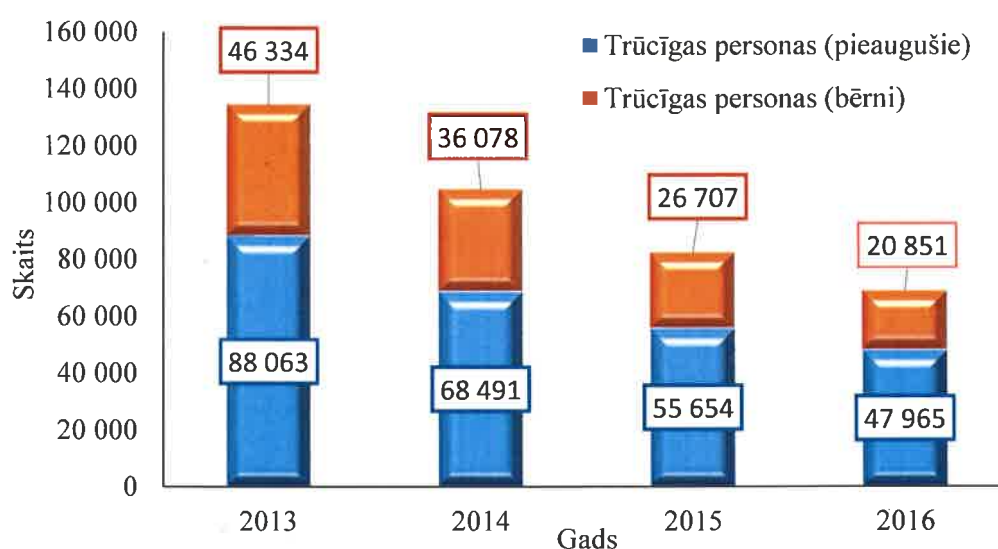
LMInfZin_EAFVP_19092017; Informatīvais ziņojums "Par individuālās pieejas mērķētākai pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām to rīcības spējas palielināšanai īstenošanas iespēju izvērtējumu"

Avots: CSP datu bāze; NIG05

4. att. Nabadzības riska indekss Latvijā 2012.-2015. gadā

2012. gadā nabadzības riska indekss nepilnajās ģimenēs bija 38,3%, 2015. gadā – 34,4%; daudz bērnu ģimenēs (trīs un vairāk bērnu, ko audzina divi pieaugušie) 2012. gadā – 32,6%, 2015. gadā – 25,5%; vienas personas mājsaimniecībās 2012. gadā – 31,3%, 2015. gadā – 55,7%⁴. Jāsecina, ka joprojām ir būtiski nodrošināt pamata materiālās palīdzības preces tieši ģimenēm ar bērniem.

Trūcīgas personas statusu pašvaldība nosaka saskaņā ar MK noteikumiem⁵ un tajos paredzēto vidējo ienākumu līmeni vienai personai - 128,06 euro mēnesī. 2017. gadā turpinās iedzīvotāju materiālās situācijas uzlabošanās, kas attiecināma arī uz iedzīvotāju vistrūcīgāko daļu. Izrietoši notiek trūcīgo skaita strauja samazināšanās, kas skaidrojama ne tikai ar iepriekš minēto, bet arī ar trūcīgas personas statusa noteikšanas nemainīgo metodi, tostarp ģimenes vidējo ienākumu līmeni statusa piešķiršanai.

Avots: LM valsts statistika sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības jomā; gada dati

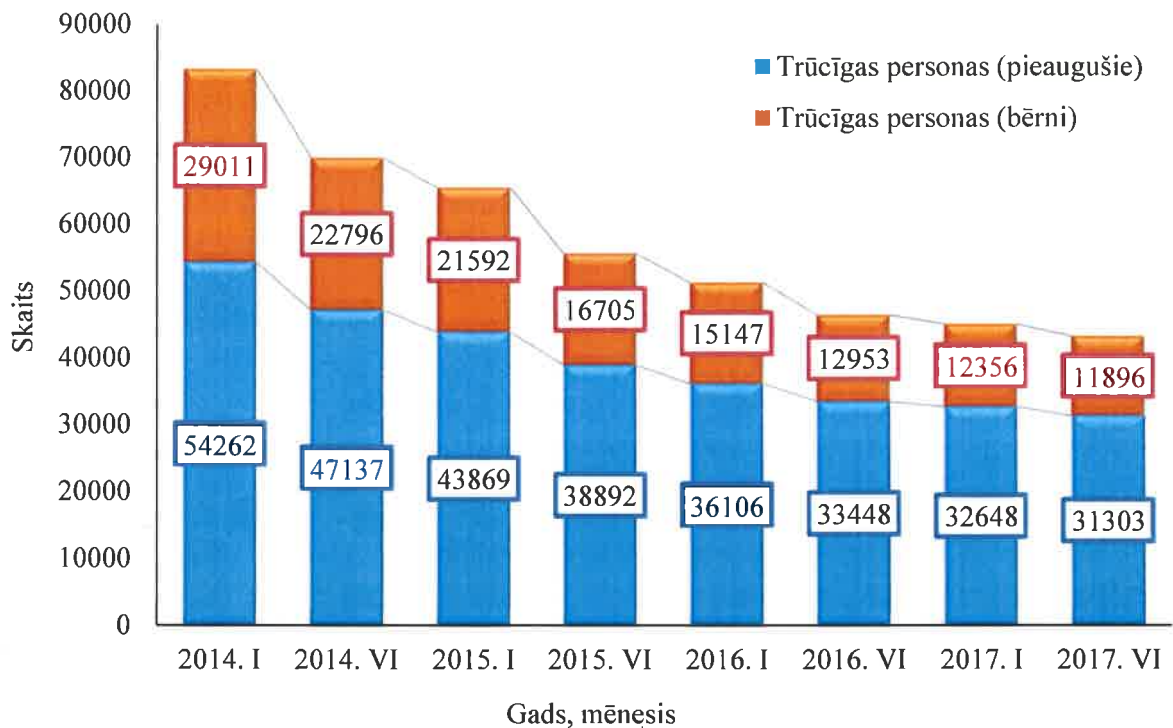
5. att. Trūcīgo personu skaita dinamika Latvijā 2013.-2016. gadā

Pēdējos četros gados cilvēku ar trūcīgas personas statusu (unikālas personas) skaits ir samazinājies: ja 2013. gada laikā trūcīgas personas statuss tika piešķirts 134 397 personām, t.sk. 46 334 bērniem, tad 2014. gadā – 104 569 personām, t.sk. 36 078 bērniem, 2015. gadā 82 361 personām, t.sk. 26 707 bērniem. 2016. gadā – 68 816 personām, t.sk. 20 851 bērniem, kas attiecīgi ir par 16,4% un 21,9% mazāk nekā 2015. gadā.

Turklāt ir vērojamas būtiskas atšķirības trūcīgo personu skaita izmaiņās mēneša griezumā, ja salīdzina pieaugušas personas un bērnus (skat. 6. att.). Ja par 100% līmeni pieņem trūcīgo personu skaitu 2014. gada janvārī, tad 2017. gada jūnijā starp pieaugušajiem tas krities par 42%, bet starp bērniem – par 59%.

⁴ CSP datubāze; NIG05. Nabadzības riska indekss pēc mājsaimniecības tipa (%); skatīts 01.06.2017.

⁵ Ministru kabineta 2010. gada 30. marta noteikumi Nr.299 "Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu" (prot. Nr.16 33.§) Pieejams:<https://likumi.lv/ta/id/207462-noteikumi-par-gimenes-vai-atseviski-dzivojosas-personas-atzisanu-par-trucigu> LMInfZin_EAFVP_19092017; Informatīvais ziņojums "Par individuālās pieejas mērķētākai pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām to rīcībspējas palielināšanai īstenošanas iespēju izvērtējumu"

Avots: LM ikmēneša operatīvās statistikas dati (SOPA)

6. att. Trūcīgu personu skaita dinamika Latvijā pa mēnešiem 2014.-2017. gadā, salīdzinot pieaugušo un bērnu skaita izmaiņas

Tādejādi, lai arī, izmantojot EAFVP piešķirto finansējumu, paredzēts mazināt trūcīgu ģimeņu ar bērniem pamata materiālo nenodrošinātību, praksē atbalsts pieejams arvien mazākam skaitam šīs mērķauditorijas. Atbalstāmo personu skaita izmaiņas ļauj prioritēt atbalsta kvalitatīvos aspektus, proti, detālāk izvērtēt ģimeņu ar dažādu vecumgrupu bērniem vajadzības un piedāvāt atšķirīgu, īpaši mērķētu atbalstu.

I. ATBALSTA SAŅEMŠANAS IESPĒJAS

1. Personu tiesības uz pārtikas un pamata materiālās palīdzības saņemšanu un dalību papildpasākumos

No DP īstenošanas sākuma 2015. gada maijā EAFVP atbalstu var saņemt ģimenes (personas) (turpmāk – personas), kuras uzrāda derīgu pašvaldības sociālā dienesta izsniegtu izziņu par atbilstību trūcīgas personas statusam, un personas, kuras uzrāda derīgu pašvaldības sociālā dienesta izsniegtu izziņu par personas nonākšanu krīzes vai ārkārtas situācijā.

DP īstenošanas gaitā mainīti vispārējie kritēriji izziņas par personas nonākšanu krīzes vai ārkārtas situācijā saņemšanai:

- atbilstoši DP īstenošanas MKN pamatojums izziņas izsniegšanai par personas ārkārtas vai krīzes situāciju bija tai piešķirtais normatīvajos aktos par sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību minētais vienreizējais pabalsts ārkārtas situācijā (turpmāk – pabalsts);
- ar mērķi mazināt birokrātiskos šķēršļus (pabalsta piešķiršanas lēmuma pieņemšanas process un nosacījumi katrā pašvaldībā atšķirīgi) un nodrošināt iespējami operatīvu atbalstu krīzes vai ārkārtas situācijās nonākušām personām, 2015. gada nogalē ierosināti grozījumi DP īstenošanas MKN. Saskaņā ar tiem pamatojums izziņas izsniegšanai par personas ārkārtas vai krīzes situāciju ir pašvaldības sociālā dienesta atzinums par sociālās situācijas (izņemot ienākumu) novērtējumu un tūlītēja atbalsta nepieciešamību.

EAFVP ietvaros vistrūcīgākajām personām atbilstoši specifiskajiem kritērijiem nodrošināts šāds atbalsts:

- pārtikas preču komplekti, kurus var saņemt personas bez vecuma ierobežojuma;
- gatavas maltītes (turpmāk – maltītes), kuras var saņemt persona zupas virtuvēs, kurās tiek izmantoti EAFVP ietvaros piegādātie pārtikas preču komplekti.

DP īstenošanas gaitā mainīti nosacījumi maltīšu saņemšanai:

- 1) atbilstoši DP īstenošanas MKN personām 2015. gadā bija iespēja izvēlēties atbalsta saņemšanas veidu: saņemt pārtikas preču komplektu vai 15 maltītes zupas virtuvē. Līdz ar to maltīšu saņēmēji bija tikai tās personas, kuras atbilda vispārējiem kritērijiem saistībā ar pārtikas preču komplektu saņemšanu;
- 2) 2015. gadā, veicot Aptauju, noskaidrots, ka 13% atbalsta saņēmēju apmeklēja zupas virtuves. Atsevišķos gadījumos Aptaujā respondenti atbildēja, ka negatavo mājās silto ēdienu, jo nav pieejams nepieciešamais aprīkojums, piemēram, plīts (6% respondentu), kā arī nav atbilstošo ēst gatavošanas prasmju. Aptaujas rezultātā konstatēts, ka vēl 28 % respondentu būtu apmeklējuši zupas virtuves, ja vien viņiem tās būtu pieejamas, proti, atrastos tuvāk dzīvesvietai. Ņemot vērā iepriekš minēto, secināts, ka vajadzība pēc zupas virtuves atbalsta bija lielāka nekā nodrošinātas iespējas. Paplašinot šāda veida atbalsta iespējas, 2016. gadā izsludināta papildu PO atlase un maltīšu izdole nodrošināta 18 vietās: Rīgā, republikas un novadu pilsētās;

3) atbilstoši DP īstenošanas MKN grozījumiem mainīti nosacījumi un personām ir iespēja saņemt pārtikas preču komplektu un maltītes zupas virtuvēs. Jāatzīmē, ka maltīšu saņēmējiem nav nepieciešamas izziņas par atbilstību trūcīgās vai krīzes situācijā nonākušās personas statusam, kas ļauj maltīti saņemt arī personām, kuras ir nenodrošinātas ar pārtiku, bet nav vērsušās sociālajā dienestā.

- higiēnas un saimniecības preču komplekti, kurus var saņemt ģimenes ar bērniem līdz 18 gadu vecumam;
- mācību piederumu komplekti, kurus var saņemt ģimenes ar bērniem no pieciem līdz 16 gadiem.

DP īstenošanas gaitā mainīti nosacījumi skolas somu un mācību piederumu komplektu saņemšanai:

- 1) atbilstoši DP īstenošanas MKN 2016. gadā ģimenēm ar bērniem bija iespēja izvēlēties atbalsta saņemšanas veidu: saņemt skolas somu vai mācību piederumu komplektu;
- 2) balstoties uz 2016. gadā Aptaujā noskaidroto atbalsta saņēmēju viedokli par viņu faktiskajām vajadzībām (atšķirīgi mācību piederumi dažāda vecuma skolēniem), kā arī citu iesaistīto pušu atzinumiem, izstrādātajos DP īstenošanas MKN grozījumos no 2017. gada mainīti specifiskie kritēriji un atbalsta saņemšanas nosacījumi, proti:
 - ģimenēm ar bērniem no pieciem līdz 10 gadiem ir iespēja saņemt skolas somu un mācību piederumu komplektu sākumskolai,
 - ģimenēm ar bērniem no 11 līdz 16 gadiem ir iespēja saņemt mācību piederumu komplektu pamatskolai.

Balstoties uz 2015. gada Aptaujas rezultātiem, ekspertu (t.sk. Veselības ministrijas ekspertu, ārstu pediatru, uztura speciālistu, labdarības organizāciju pārstāvju u.c.) rekomendācijām un izstrādātajiem DP īstenošanas MKN grozījumiem, ieviests papildu pārtikas un pamata materiālās palīdzības atbalsts ģimenēm ar zīdaiņiem un maziem bērniem līdz diviem gadiem, proti:

- pārtikas preču komplekti zīdaiņiem un maziem bērniem, kurus var saņemt ģimenes ar bērniem vecumā no septiņiem mēnešiem līdz diviem gadiem;
- higiēnas preču komplekti zīdaiņiem un maziem bērniem, kurus var saņemt ģimenes ar bērniem vecumā līdz diviem gadiem.

Visām vistrūcīgākajām personām, kuras saņem šajā sadaļā minēto EAFVP atbalstu, ir iespēja brīvprātīgi piedalīties papildpasākumos.

Secināms, ka vistrūcīgākajām personām, proti, trūcīgām personām un krīzes vai ārkārtas situācijā nonākušām personām ir nodrošinātas tiesības bez ievērojamām grūtībām saņemt EAFVP atbalstu, par ko liecina 2016. gada Aptaujas rezultāti, kurā:

- 1) 87% komplektu saņēmēju norādīja, ka atbalsta saņemšanas procesā nav saskārušies ar jebkādam grūtībām. Jāatzīmē, ka EAFVP atbalsta saņemšanai nav nepieciešama atsevišķa izziņa, komplektu saņēmēju viedoklis raksturo vispārējo procedūru izziņas par trūcīgo

personu statusa saņemšanai. Atšķirīgais personu viedoklis visbiežāk saistīts ar grūtībām statusu pamatojošo dokumentu ieguvē, attāluma līdz sociālajam dienestam vairākkārtēju mērošanu, lēmuma pieņemšanas ilgumu, atsevišķu izziņu saņemšanu kā komercbanku maksas pakalpojumu;

- 2) administratīvo procedūru mazināšana zupas virtuvēs pozitīvi novērtē 98% maltīšu saņēmēji, kuriem nav jebkādu grūtību atbalsta saņemšanas procesā.

2. Atbalsta sniegšanas nosacījumi

2.1. Pārtikas nenodrošinātības mazināšana

Pārtikas atbalsta nodrošināšanā ievēroti šādi nosacījumi:

- pārtikas produktu daudzums, kas paredzēts pārtikas atbalstam vienā ceturksnī, ir iepakots divos komplektos, izvairoties no pārtikas sadalīšanas mazās iepakojuma vienībās, tādējādi nepalielinot izdevumus iepakojumam;
- pārtikas preču komplektos ievietoti tikai tādi produkti, kuru uzglabāšanai nav nepieciešams speciāls temperatūras režīms (piemēram, ledusskapis). Līdz ar to ir izslēgta svaigu produktu (gaļas, piena, olu u.c.) iekļaušana atbalsta komplektā, bet tiek piedāvāti gaļas konservi, piena un olu pulveris;
- pārtikas preču komplekta saturs iespējami pietuvināts sabalansēta uztura nosacījumiem, jo 2016. gadā pilnveidotā komplekta saturā ir atbilstošs kopējais olbaltumvielu daudzums produktos (94,8 % no ieteicamās vidējās dienas normas) un ogļhidrātu daudzums (116,2 % no ieteicamās vidējās dienas normas), bet tauku daudzums vistuvāk atbild ieteicamajam uzturvielu procentuālajam sadalījumam (80,1 % no ieteicamās vidējās dienas normas);
- “zaļās domāšanas” veicināšana – pārtikas nonākšanas atkritumos nepieļaušana, vides aspektu iekļaušana visās piegādēs, piemēram, videi draudzīgs iepakojums, produktu, kas atbilst bioloģiskās lauksaimniecības prasībām vai nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas prasībām, prioritēšana;
- pārtikas atbalsts tiek nodrošināts ierobežotā apjomā, neveicinot atkarības no atbalsta veidošanos. Piemēram, pārtikas pakas enerģētiskā vērtība nosedz 25-30 % vajadzības.

Pārtikas preču komplektus un papildu pārtikas preču komplektus zīdaiņiem un maziem bērniem ir iespējams saņemt divas reizes ceturksnī, savukārt pārtikas preču komplekti maltīšu sagatavošanai zupas virtuvēs piegādāti pēc pasūtījuma.

Pārtikas preču komplektu individuālai izdālei saturs DP ieviešanas laikā mainīts:

- no DP īstenošanas sākuma 2015. gada maija komplektā bija iekļauti kopā 10 produkti: pilnpiena pulveris – 0,4 kg; auzu pārslas – 0,5 kg; griķi – 0,4 kg; manna – 0,5 kg; rīsi – 0,4 kg; makaroni – 1,0 kg; kviešu milti – 0,5 kg; rapšu eļļa – 0,5 l; cukurs – 0,25 kg; sautēta cūkgaļa – 0,25 kg;
- 2016. gadā, balstoties uz 2015. gadā veiktās Aptaujas rezultātiem un konsultācijām ar ekspertiem, tika pilnveidots un ar trīs produktiem papildināts komplekta saturs. Tajā iekļauti šādi produkti: pilnpiena pulveris – 0,4 kg; auzu pārslas – 0,4 kg; griķi – 0,4 kg; manna – 0,4 kg; rīsi – 0,4 kg; makaroni – 1,5 kg; kviešu milti – 0,4 kg; rapšu eļļa – 0,5 l; cukurs – 0,5 kg; sautēta cūkgaļa – 0,5 kg; sautēta liellopu gaļa – 0,25 kg; olu pulveris – 0,1 kg; kartupeļu biežputras pārslas – 0,2 kg.

Šāda satura pārtikas preču komplektu izdāle sāka 2016. gada 1. jūnijā.

Pārtikas preču komplekti zupas virtuvēm izveidoti: ņemot vērā atbalsta saņēmēju vajadzību pēc zupas virtuves atbalsta (skat. informāciju informatīvā ziņojuma I sadaļas 1. punkta 2) apakšpunktā), 2016. gadā izveidots jauns atšķirīga satura un lielāka apjoma komplekts zupas virtuvēm. Komplektā iekļauti šādi produkti: pilnpiena pulveris – 1,0 kg; auzu pārslas – 1,5 kg; griķi – 3,5 kg; rīsi – 2,6 kg; makaroni – 6,0 kg; kviešu milti – 1,0 kg; rapšu eļļa – 1,0 l; cukurs – 1,5 kg; sautēta cūkgaļa – 3,5 kg; olu pulveris – 0,5 kg. Komplektu piegāde zupas virtuvēm uzsāka 2016. gada nogalē.

Pārtikas preču komplektu ģimenēm ar dažādu vecumgrupu zīdaiņiem un maziem bērniem saturs ir atšķirīgs:

- ņemot vērā pediatru rekomendācijas par zīdaiņu vecumā līdz sešiem mēnešiem krūts barošanu, komplekti sadalīti trijās vecuma grupās: no septiņiem līdz 12 mēnešiem; no 13 līdz 18 mēnešiem; no 19 līdz 24 mēnešiem;
- komplektos iekļauti šādi produkti atšķirīgā daudzumā atkarībā no vecuma grupas: mākslīgie papildu ēdināšanas maisījumi, putras sausais maisījums, sausiņi, augļu biezenis, dārzeņu biezenis, dārzeņu biezenis ar gaļu, gaļas biezenis.

Papildu pārtikas preču komplektu zīdaiņiem un maziem bērniem izdāle uzsāka 2017. gada sākumā.

Secināms, ka sākotnējais pārtikas atbalsts personām kļuvis mērķētāks, pēc 2015. gada Aptaujas rezultātiem pilnveidoto un uzturvērtību ziņā sabalansētāko pārtikas komplektu individuālajai izdālei papildinājis komplekts zupas virtuvēm maltīšu sagatavošanai un trīs veidu atbilstošas vecumgrupas pārtikas komplekti zīdaiņiem un maziem bērniem.

2.2. Pamata materiālās nenodrošinātības mazināšana ģimenēm ar bērniem

2.2.1. Higiēnas un saimniecības preču atbalsts

Higiēnas un saimniecības preču atbalsta nodrošināšanā ievēroti šādi nosacījumi:

- higiēnas un saimniecības preču komplektus ģimenēm ar bērniem ir iespējams saņemt vienu reizi ceturksnī;
- higiēnas un saimniecības preču komplekta saturs DP ieviešanas laikā mainīts:
 - no DP īstenošanas sākuma 2015. gadā komplektā bija iekļautas šādas preces: šķidrās ziepes - 300 ml; matu šampūns - 300 ml; zobu pasta - 50 ml; zobu suka - 1 gab.; universāls veļas mazgāšanas līdzeklis - 1000 ml; veļas pulveris (krāsainai veļai) – 400 g; trauku mazgājamais līdzeklis - 500 ml;
 - 2016. gadā, balstoties uz 2015. gadā veiktās Aptaujas rezultātiem, palielināts preču apjoms komplektā, tajā ir šādas preces: šķidrās ziepes - 310 ml; matu šampūns - 500 ml; zobu pasta - 100 ml; zobu suka - 1 gab.; universāls veļas mazgāšanas līdzeklis – 1000 ml; veļas pulveris (krāsainai veļai) - 1000 g; trauku mazgājamais līdzeklis – 500 ml.

Papildināta satura higiēnas un saimniecības preču komplektu izdāle sāka 2016. gada otrajā pusgadā.

2.2.2. Higiēnas preču atbalsts zīdaiņiem un maziem bērniem

Higiēnas preču atbalsta zīdaiņiem un maziem bērniem nodrošināšanā ievēroti šādi nosacījumi:

- higiēnas preču komplektus ģimenēm ar zīdaiņiem un maziem bērniem ir iespējams saņemt vienu reizi ceturksnī;
- komplekti ir sadalīti četrās vecuma grupās: no dzimšanas līdz sešiem mēnešiem; no septiņiem līdz 12 mēnešiem; no 13 līdz 18 mēnešiem; no 19 līdz 24 mēnešiem;
- higiēnas preču komplektu ģimenēm ar dažādu vecumgrupu zīdaiņiem un maziem bērniem saturs ir atšķirīgs, tajā ir šādas preces: autiņbiksītes, marles autiņi, zobu pasta, zobu suka, krēms, ziepes, matu šampūns, mitrās salvetes.

Higiēnas preču komplektu zīdaiņiem un maziem bērniem izdale uzsākta 2017. gada sākumā.

2.2.3. Mācību piederumu atbalsts

Mācību piederumu atbalsta nodrošināšanā ievēroti šādi nosacījumi:

- Mācību piederumu komplektus ir iespējams saņemt vienu reizi viena kalendāra gada laikā;
- Mācību piederumu komplekta saturs DP īstenošanas laikā mainījās:
 - 2016. gadā, uzsākot mācību piederumu komplektu izdali, mācību piederumu komplektā ietilpa šādas preces: burtnīcas un klades, vāciņi, aplikāciju krāsainais papīrs, rakstāmpiederumi, zīmēšanas piederumi (albumi, krāsainie zīmuļi, flomāsteri, krāsas, guaša u.c.), lineāli, penālis, šķēres, līme u.c.;
 - 2016. gadā, balstoties uz 2015. gadā veiktās Aptaujas rezultātiem, kā arī izglītības jomas ekspertu rekomendācijām, izveidoti divi papildināti mācību piederumu komplekti ar atšķirīgu saturu:
 - ❖ sākumskolas skolēniem: skolas soma un mācību piederumu komplekts, kas papildināts ar penāli un papildu zīmēšanas piederumiem (paleti krāsu sajaukšanai);
 - ❖ pamatskolas skolēniem: mācību piederumu komplekts, kas papildināts ar penāli un rasetni, kā arī atbilstoši mācību programmai skaitliski mainīts burtnīcu un klažu daudzums.

Mācību piederumu komplektu ar pilnveidotu saturu izdale uzsākta 2017. gada sākumā.

No iepriekš minētā secināms, ka sākotnējais pamata materiālās palīdzības atbalsts ģimenēm ar bērniem kļuvis mērķētāks, mainījies no universiāla higiēnas un saimniecības preču atbalsta visām ģimenēm ar bērniem un papildu mācību piederumu komplekta vai skolas somas skolēniem no piecu līdz 16 gadu vecumam uz 2015. un 2016. gada Aptaujās balstītiem septiņiem atbalsta veidiem, proti, papildināta apjoma higiēnas un saimniecības preču komplekti ģimenēm ar jebkura vecuma bērniem, divu veidu mācību piederumu komplekti sākumskolas vai pamatskolas skolēniem un četru veidu atbilstošas vecumgrupas higiēnas komplekti zīdaiņiem un maziem bērniem.

2.3. Papildpasākumi

Visiem EAFVP atbalsta saņēmējiem ir iespēja brīvprātīgi iesaistīties papildpasākumos, kurus organizē PO. Kopumā tiek piedāvāti trīs veidu papildpasākumi, tostarp:

- a) informatīvi pasākumi par papildu iespējām saņemt atbalstu ikdienas problēmu risināšanai

LMInfZin_EAFVP_19092017; Informatīvais ziņojums "Par individuālās pieejas mērķētākai pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām to rīcības spējas palielināšanai īstenošanas iespēju izvērtējumu"

vai ārkārtas situācijās, par nodarbinātības iespējām, izglītības iespējām, sabiedrības veselības veicināšanu, sportu, brīvā laika pavadīšanu, par Eiropas Sociālā fonda vai citu ārvalstu finanšu instrumentu projektu ietvaros pieejamiem pakalpojumiem un citiem līdzīgiem pasākumiem;

- b) individuāls un grupu darbs ar personu vai personu grupām, nodrošinot starpinstitucionālu sadarbību, atsevišķu speciālistu profesionālās konsultācijas un atbalsta grupas vai pašpalīdzības grupas sociālo problēmu risināšanā;
- c) neformāli izglītojoši pasākumi praktisku sadzīves iemaņu attīstībai, tai skaitā ēst gatavošanā, veļas mazgāšanā, mājas uzkopšanā, mājsaimniecības budžeta plānošanā, bērnu audzināšanā un darba meklēšanā.

3. Atbalsta pieejamība

3.1. Informācija par atbalsta iespējām

2015. un 2016. gada Aptauju rezultāti liecina, ka pašvaldību sociālie dienesti būtībā ir visatbilstamākais informācijas saņemšanas kanāls par EAFVP atbalsta saņemšanas iespējām – 2015. gadā uz to norādīja 94 % atbalsta komplektu saņēmēju, bet 2016. gadā – 92% atbalsta komplektu saņēmēju. Savukārt maltīšu saņēmēju vidū ir vairāk populārs tāds informācijas saņemšanas kanāls kā neformālie kontakti (informācija no draugiem, radniekiem, kaimiņiem), uz ko norādīja 60 % respondentu, bet sociālo dienestu kā informācijas kanālu atzīmēja 40 %. Šādai situācijai ir objektīvs pamatojums, ņemot vērā, ka tieši pašvaldību sociālo dienestu izziņas ir tie dokumenti, uz kuru pamata var saņemt atbalstu. Aptauju rezultāti liecina, ka pārējos informācijas saņemšanas kanālus (internets, prese, TV, NVO) izmanto 1 – 4 % atbalsta saņēmēju. Līdz ar to secināms, ka nav nepieciešamības organizēt lielas informatīvās kampaņas par atbalsta iespējām, piemēram, televīzijā, radio vai citos plašsaziņas līdzekļos.

3.2. Teritoriālais pārklājums ar atbalsta sniegšanas vietām

No DP īstenošanas uzsākšanas līdz 2016. gada beigām īstenotas divas PO atlases. PO skaits, kas 2016. gadā nodrošināja pārtikas un pamata materiālās palīdzības komplektu uzglabāšanu un izdali, gatavo maltīšu izdali, kā arī papildpasākumu īstenošanu, pieauga līdz 28 (salīdzinājumam 2015. gadā – 21 PO), t.sk. 13 pašvaldības un to iestādes, 12 biedrības un nodibinājumi un trīs reliģiskās organizācijas. Kopumā visā Latvijas teritorijā 2016. gadā bija 480 pārtikas un pamata materiālās palīdzības izdales vietas un 18 zupas virtuves (salīdzinājumam 2015. gadā – noslēgti tikai seši līgumi ar zupas virtuvēm).

Atbilstoši DP īstenošanas MKN grozījumiem PO atlases procesā piešķir vairāk punktu tām PO, kas nodrošina lielāku atbalsta sniegšanas vietu skaitu vienā teritorijā, tādējādi pietuvinot tās tuvāk atbalsta saņēmēju dzīves vietām.

Secināms, ka EAFVP atbalsta komplektu izdale nodrošināta visās Latvijas administratīvajās teritorijās iespējami tuvu atbalsta saņēmēju dzīves vietām. Maltīšu izdale nodrošināta 10 administratīvajās teritorijās Latvijā: Rīgā, republikas un novadu pilsētās.

3.3. Atbalsta saņēmēju nokļūšana līdz atbalsta saņemšanas vietām

Aptaujas rezultāti liecina, ka vairumam EAFVP atbalsta saņēmēju līdz atbalsta saņemšanas vietām nav jāmēro ievērojams attālums: 2016. gadā attālumu līdz trīs kilometriem veica 63 % atbalsta komplektu saņēmēju un 74 % maltīšu saņēmēju, bet 2015. gadā – 56 % atbalsta saņēmēju. Attālumu no sešiem līdz deviņiem kilometriem 2016. gadā mēro 24 % atbalsta komplektu saņēmēju un 17 % maltīšu saņēmēju, savukārt 2015. gadā – aptuveni 10 % atbalsta saņēmēju. Tikai 11 % atbalsta komplektu saņēmēju un 6 % maltīšu saņēmēju 2016. gadā veic 10 un vairāk kilometru garu ceļu līdz atbalsta sniegšanas vietai (2015. gadā – 9 %).

49 % atbalsta komplektu un 64 % maltīšu saņēmēju 2016. gadā atzīmē, ka līdz atbalsta saņemšanas vietai nokļuvuši kājām, turpretī 2015. gadā uz to norāda 56 %.

Viena daļa atbalsta saņēmēju norādīja, ka līdz atbalsta saņemšanas vietai bija iespējams nokļūt ar velosipēdu, personisko auto vai sabiedrisko transportu. Atsevišķos gadījumos, ja atbalsta sniegšanas vieta ir lielākā attālumā no personas dzīves vietas, PO nepieciešamības gadījumā, izmantojot PO rīcībā esošo transportu vai sadarbojoties ar sociālo dienestu, t.sk. sociālā darbinieka apsekojumu laikā, piegādā atbalsta komplektus iedzīvotājiem viņu dzīves vietās. Turklāt PO iespēju robežās piekrit apkalpot atbalsta saņēmējus ārpus noteiktā atbalsta sniegšanas vietas darba laika, ja tāda nepieciešamība rodas un par to panākta individuāla vienošanās starp PO pārstāvi un atbalsta saņēmēju.

No iepriekš minētā secināms, ka nepastāv ievērojami šķēršļi atbalsta saņēmēju nokļūšanai līdz atbalsta saņemšanas vietai, līdz ar to iespējas nokļūt līdz atbalsta saņemšanas vietām ir vērtēamas kā apmierinošas.

II. DARBĪBAS PROGRAMMAS ĪSTENOŠANA

1. Atbalsta saņēmēju sociāli demogrāfiskais profils

Atbilstoši 2015. un 2016. gadā veikto Aptauju datiem EAFVP atbalsta saņēmēju sociāli demogrāfiskais profils atšķiras atkarībā no tā, vai persona ir atbalsta komplektu saņēmējs vai zupas virtuves apmeklētājs (maltīšu saņēmējs).

Atbalsta komplektu saņēmēji:

- atbalsta komplektu saņēmēju vidū pārsvarā ir sievietes (51,5 % - 2016. gadā un 58,2 % - 2015. gadā), vīriešu īpatsvars (48,5 % - 2016. gadā un 41,8 % - 2015. gadā), bērnu līdz 17 gadiem īpatsvars (28,5 % - 2016. gadā un 41,9 % - 2015. gadā) un personu ar invaliditāti īpatsvars (14,6 % - 2016. gadā un 10,9 % - 2015. gadā);
- vidējais atbalsta komplektu saņēmēju vecums ir 37,1 gadi – 2016. gadā un 30,3 gadi – 2015. gadā. Vidējā vecuma aprēķinā ir ņemtas vērā atbalsta saņēmēju visas vecuma grupas, t.sk. ģimenes ar bērniem, kas ir īpaša atbalsta saņēmēju daļa;
- 2015. gadā atbalsta saņēmēju vidū 45,9 % bija ģimenes ar bērniem, bet 2016. gadā to īpatsvars samazinājās līdz 32,2 %. Tas skaidrojams ar minimālās algas paaugstinājumu, nodarbinātības pieaugumu, kā arī ar ģimeni un bērniem saistīto pabalstu un atvieglojumu palielināšanos;
- nemainīgs pa gadiem atbalsta komplektu saņēmēju vidū ir bezdarbnieku īpatsvars (tuvu 30%);
- salīdzinājumā ar 2015. gadu, 2016. gadā būtiski ir pieaudzis dažādu pensiju saņēmēju īpatsvars (no 14,6% uz 23,2%), kaut skaitliskais rādītājs dažādu pensiju saņēmējiem ir nemainīgs pa gadiem: 2015. gadā – 20 017 personas, un 2016. gadā – 19 236 personas;
- atbalsta komplektu saņēmēju, kas šobrīd studē vai mācās, īpatsvars ir samazinājies (no 31,1 % 2015. gadā uz 21,3 % - 2016. gadā).

Izvērtējot Aptauju rezultātā gūto informāciju secināms, ka EAFVP pārtikas atbalsts un pamata materiālā palīdzība ir sasniegusi ģimenes, kuras ir trūcīgas vai nonākušas krīzes situācijā, jo atbalsta saņēmēju vidū ievērojama daļa ir cilvēki ar zemiem ienākumiem, piemēram, bezdarbnieki (vidēji 30 %) un dažādu pensiju saņēmēji (to īpatsvars 2016. gadā pieauga līdz 23,2 %). Jāatzīmē, ka, lai gan kopš 2015. gada situācija ģimenēs ar bērniem (kas ir īpaša EAFVP atbalsta saņēmēju grupa) kopumā ir uzlabojusies, tomēr EAFVP atbalsta saņēmēju vidū to īpatsvars 2016. gadā veido trešo daļu – 32,2 %.

Maltīšu saņēmēji:

- vīriešu īpatsvars ir 61,5 %, bet sieviešu īpatsvars ir 38,5 %;
- 55,6 % ir cilvēki, kas vecāki par 55 gadiem;
- vidējais vecums – 52,9 gadi;
- 23,4 % ir personas ar invaliditāti;
- 35,4 % bezdarbnieku;
- 44,6 % pensiju saņēmēju.

Izvērtējot Aptauju rezultātā gūto informāciju secināms, ka EAFVP pārtikas atbalsts (maltīšu veidā) ir sasniedzis trūcīgas vai krīzes situācijā nonākušas personas, īpaši visneaizsargātākās LMInfZin_EAFVP_19092017; Informatīvais ziņojums "Par individuālās pieejas mērķētākai pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām to rīcībspējas palielināšanai īstenošanas iespēju izvērtējumu"

mērķa grupas, t.sk. ar ierobežotām iespējām mainīt savu dzīves situāciju: dažādu pensiju saņēmējus un personas ar invaliditāti.

2. Atbalsta veidi

2.1. Pārtikas atbalsts (pārtikas atbalsta komplekti un maltītes)

No 2015. gada maija līdz 2017. gada 30. jūnijam EAFVP ietvaros kopumā izdalīti 808 803 pārtikas preču komplekti un nodrošinātas 365 175 gatavās maltītes. Pārtikas atbalstu komplektu veidā 2016. gadā saņēma 61 497 unikālās personas (kas ir 89,4 % no visām personām, kurām 2016. gadā noteikts trūcīgas personas statuss). Līdzīgi bija arī 2015. gadā, kad 89 % no unikālām personām ar trūcīgā statusu saņēma pārtikas atbalstu no EAFVP (68 876 unikālās personas). Tas ļauj secināt, ka DP pirmajos divos īstenošanas gados paliek nemainīgs to personu skaits, kas izmanto iespēju saņemt pārtikas atbalstu – 89 %.

2017. gada pirmajā pusgadā kopumā izdalīti 3 279 papildu pārtikas preču komplekti zīdaiņiem un maziem bērniem.

Atzīmējams, ka Latgales reģionā 2015. un 2016. gadā izdalīti 36 % pārtikas preču komplektu, Pierīgas reģionā 2015. gadā 9 %, bet 2016. gadā – 10 % pārtikas preču komplektu, bet pārējos statistiskajos reģionos izdalīto pārtikas preču komplektu īpatsvars ir savstarpēji ļoti līdzīgs 12-15 % robežās. Atbalsta sadalījums proporcionāls trūcīgo iedzīvotāju īpatsvaram reģionos, piemēram, Latgales reģionā 2016. gadā dzīvoja apmēram 35 % no trūcīgas personas statusu ieguvušajiem iedzīvotājiem.

2015. un 2016. gadā veikto Aptauju rezultātā noskaidrota atbalstu saņēmēju apmierinātība ar pārtikas preču komplektu:

- 2015. gadā absolūtā vairumā gadījumu (83 %) pārtikas preču komplekta saturu atbalsta saņēmēji izmantoja savām vajadzībām pilnībā. 16 % savām vajadzībām izmantoja lielāko daļu pārtikas preču komplekta satura. 2016. gadā šie rādītāji attiecīgi bija 67 % un 29 %;
- pārtikas preču komplektā iekļauto produktu daudzums atbalsta saņēmējiem pietiek apmēram mēnesim (uz to norādīja 53 % atbalsta saņēmēju 2015. gadā un 58 % - 2016. gadā), pusotram mēnesim (22 % atbalsta saņēmēju – 2015. gadā un 25 % - 2016. gadā). Raksturīgi, ka uz produkta daudzumu nepietiekamību, proti, saturs tiek izmantots vienā līdz divām nedēļām biežāk norādīts ģimenēs (2015. gadā – 21 % un 2016. gadā – 14 %), kurās ir vairāk pieaugušo un vīriešu.

Izvērtējot atbalsta biežuma lietderības principa ievērošanu, secināts, ka ar 2016. gada pārtikas preču komplektu nodrošināts patēriņam atbilstošs izdales daudzums un tas ir pietuvināts nepieciešamajai uztura vidējai dienas normai. Par izvērtējuma atbilstību liecina iepriekš minēto Aptauju respondentu atbildes.

2016. gada Aptaujas rezultātā noskaidrots, ka 81 % gadījumu maltīšu saņēmēji ir apmierināti ar maltīšu kvalitāti, savukārt 11 % – drīzāk apmierināti nekā neapmierināti. Tikai 6 % puda neapmierinātību ar maltīšu kvalitāti. Līdz ar to secināms, ka kopumā ir sasniegts augsts maltīšu saņēmēju apmierinātības novērtējums.

2.2. Pamata materiālā palīdzība

2.2.1. Higiēnas un saimniecības preču atbalsts

No DP īstenošanas uzsākšanas 2015. gadā līdz 2017. gada 30. jūnijam EAFVP ietvaros kopumā izdalīti 130 876 higiēnas un saimniecības preču komplekti ģimenēm ar bērniem līdz 18 gadiem. Higiēnas un saimniecības preču komplekti 2015. gadā izdalīti 25 675 unikālām personām (kas ir 96,1 % no 26 707 unikālām personām, kurām 2015. gadā noteikts trūcīgas personas statuss), bet 2016. gadā – 19 657 unikālām personām (kas ir 94,3 % no 20 851 unikālām personām, kurām 2016. gadā noteikts trūcīgas personas statuss).

Iepriekš minētā informācija ļauj secināt, ka DP pirmajos divos īstenošanas gados ir visai augsts to cilvēku īpatsvars, kas izmanto iespēju saņemt šī veida atbalstu.

2017. gada pirmajā pusgadā kopumā izdalīti 2 029 papildu higiēnas preču komplekti zīdaiņiem un maziem bērniem.

Latgales reģionā 2015. un 2016. gadā izdalīti 33 % higiēnas un saimniecības preču komplektu, Pierīgas reģionā 2015. gadā 11 %, bet 2016. gadā – 10 % higiēnas un saimniecības preču komplektu, bet pārējos statistiskajos reģionos izdalīto higiēnas un saimniecības komplektu īpatsvars ir savstarpēji ļoti līdzīgs 12-15 % robežās.

2015. un 2016. gadā veikto Aptauju rezultātā noskaidrota atbalsta saņēmēju apmierinātība ar higiēnas un saimniecības preču atbalstu:

- absolūtajā vairumā gadījumu komplekta saturu atbalsta saņēmēji izmantoja savām vajadzībām pilnībā: 2015. gadā – 89 % un 2016. gadā – 92 %. Tikai 9 % 2015. gadā un 8 % 2016. gadā respondenti minēja, ka savām vajadzībām nav izmantojuši visu. Līdz ar to secināms, ka kopumā ir sasniegts augsts atbalsta saņēmēju apmierinātības novērtējums;
- komplektā iekļauto preču daudzums atbalsta saņēmējiem pietiek apmēram mēnesim (uz to norādīja 49 % atbalsta saņēmēju 2015. gadā un 40 % – 2016. gadā). Diviem mēnešiem atbalsta komplekta satura pietiek 23 % atbalsta saņēmēju 2015. gadā un 35 % - 2016. gadā, ko var saistīt ar preču daudzuma palielināšanu atbalsta komplektā 2016. gadā. Savukārt to respondentu īpatsvars, kuriem ar izdalītajām precēm pietiek visam tam periodam, par kādu tās tiek piešķirtas (trīs mēneši), ir pieaudzis no 14 % 2015. gadā uz 18 % 2016. gadā. Līdz ar to var secināt, ka kopumā izdales biežums noteikts iespējami precīzi.

2.2.2. Mācību piederumu atbalsts

2016. gadā kopumā par 2015. un 2016. gadu izdalīti 24 186 mācību piederumu komplekti, bet 2017. gada pirmajā pusgadā – 4 338 komplekti.

Atzīmējams, ka Latgales reģionā 2016. gadā izdalīti 33 % mācību piederumu komplektu.

Saskaņā ar 2016. gada Aptaujā noskaidroto:

- 40 % gadījumu mācību piederumu preču komplektā iekļauto preču ģimenēm parasti pietiek visam mācību gadam, bet 37 % – vienam pusgamam;
- mācību piederumu komplekti absolūtajā vairumā situāciju izmantoti pilnībā – tā bijis 91 % komplektu saņēmēju, bet 9 % izmantoja lielāko daļu mācību piederumu.

Pamatojoties uz Aptaujas rezultātiem var secināt, ka ir sasniegts augsts apmierinātības līmenis, ko raksturo komplekta satura izmantošanas rādītājs (91 %).

2.3. Papildpasākumi

2016. gadā īstenoti 1 873 papildpasākumi, kuros piedalījās 10 873 dalībnieki. DP īstenošanas pirmā gada (2015.) astoņos mēnešos kopā īstenoti 950 papildpasākumi, kuros piedalījās 9 604 dalībnieki. Dalībnieku iesaistes papildpasākumos intensitāte ir palielinājusies: 2015. gadā papildpasākumos piedalījās 13,9% no visiem atbalsta saņēmējiem, bet 2016. gadā – 17,6%.

Atbalsta saņēmēju iesaiste PO organizētajos papildpasākumos vērtējama kā apmierinoša (ņemot vērā nosacījumu par brīvprātīgu piedalīšanos): 17% komplektu saņēmēju un 22% maltīšu saņēmēju aptaujā minēja, ka piedalījušies papildpasākumos.

Lielākā daļa no visiem papildpasākumu dalībniekiem (2 342 dalībnieki) 2016. gadā izvēlējās piedalīties pasākumos par veselības veicināšanu – lekcijās par veselīgu dzīvesveidu un uzturu, apmācībās par pirmo palīdzību un rīcību nelaiemes gadījumā, lekcijās par diabētu, dažādu slimību profilaksi, pacienta tiesībām, dusmu pārvaldīšanu un emociju pašregulāciju, alkohola atkarību, gripas profilaksi u.c. Jāatzīmē, ka interese par veselības veicināšanas tēmām dalībnieku vidū 2016. gadā saglabājas nemainīgā līmenī salīdzinājumā ar 2015. gadu, kad šādus papildpasākumus apmeklējuši 2 380 dalībnieki.

Ievērojams dalībnieku skaits (2 189 dalībnieki) izrādīja interesi par pasākumiem, kuros apgūst dažādas praktiskās dzīves prasmes – mājokļa uzkopšanā, bērnu aprūpē, veļas mazgāšanā, ēst gatavošanā (tai skaitā pārtikas preču komplektu satura izmantošanā), mazdārziņu iekopšanā, apģērbu labošanā. Jāatzīmē, ka 2016. gadā interese par šāda veida pasākumiem ir pieaugusi gandrīz divas reizes salīdzinājumā ar 2015. gadu, kurā pasākumus par sadzīves prasmju uzlabošanu apmeklējuši 1 313 dalībnieki. Arī pasākumu skaits ir pieaudzis vairāk nekā divas reizes: 2015. gadā organizēti 124 papildpasākumi, bet 2016. gadā – 262 papildpasākumi par dažādu dzīves prasmju uzlabošanu.

Dalībnieki apmeklēja lekcijas un nodarbības par attiecību stiprināšanu, stresa menedžmentu un motivācijas celšanu, par ikdienas saskarsmi lietišķā vidē, ģimenes budžeta menedžmentu, par vecāku un pieaugušu bērnu, mazbērnu attiecībām ģimenē, portāla www.latvija.lv sniegtajām iespējām un e-paraksta izmantošanu.

2016. gadā liela interese cilvēkiem bija par sociālās iekļaušanas pasākumiem, kuros sniegta informācija par brīvā laika pavadīšanas iespējām (teātra izrādes apmeklējums, ekskursijas, rokdarbu nodarbības u.c.), kā arī organizētas sportiskas aktivitātes, tādas kā sporta spēles, slēpošanas aktivitātes, veselīga vingrošanas kompleksa un līnijdeju apguve u.c.

Līdzīgi kā 2015. gadā arī 2016. gadā stabila interese saglabājas par speciālistu sniegtajām individuālajām konsultācijām par dzīvokļu īres jautājumiem, palīdzības iespēju saņemšanu krīzes situācijā, atbalsta saņemšanas iespējām no pašvaldības vai no nevalstiskām organizācijām, iespējām uzlabot dzīves apstākļus u.c. Pieprasītas bija jurista, sociālā pedagoga, psihoterapeita, psihologa individuālas konsultācijas. 2015. gadā nodrošinātas 169 konsultācijas 1 212 dalībniekiem, bet 2016. gadā – 632 konsultācijas 1 173 dalībniekiem. Jāatzīmē, ka 2016. gadā konsultāciju skaits ir pieaudzis gandrīz četras reizes, kamēr dalībnieku skaits pat nedaudz samazinājās. Tas skaidrojams ar dalībnieku vēlmi saņemt konsultācijas individuāli, nevis grupā. 2016. gada gala saņēmēju aptaujas rezultāti liecina, ka individuālās konsultācijas ir visbiežāk apmeklētais papildpasākumu veids.

LMInfZin_EAFVP_19092017; Informatīvais ziņojums “Par individuālās pieejas mērķētākai pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām to rīcībspējas palielināšanai īstenošanas iespēju izvērtējumu”

PO organizēja mērķa grupai papildpasākumus, kuros sniegta informācija par nodarbinātības iespējām, darba meklēšanu (tai skaitā darba meklēšanu internetā), sagatavošanos darba intervijai, CV un pieteikuma vēstules sagatavošanu, informāciju par sezonālajiem darbiem, nodarbinātības un brīvprātīgā darba iespējas nevalstiskajās organizācijās u.c.

Lielākais īstenoto papildpasākumu īpatsvars ir Rīgā un Latgalē, attiecīgi 27 % un 22 % no 2016. gadā īstenoto papildpasākumu skaita. Lielākais papildpasākumos iesaistīto personu skaita īpatsvars ir Latgalē - 30,3 % no 2016. gadā iesaistīto personu skaita, kas ir proporcionāls trūcīgo iedzīvotāju īpatsvaram Latgales reģionā, kur 2016. gadā dzīvoja apmēram 35 % no trūcīgas personas statusu ieguvušajiem iedzīvotājiem valstī.

Izvērtējot iepriekš norādīto informāciju var secināt, ka sasniegta augsta apmierinātība ar papildpasākumiem, ko raksturo tajos iesaistīto dalībnieku viedoklis par pasākumā iegūto zināšanu vai prasmju noderīgumu: 92% atbalsta komplektu saņēmēji un 86% maltīšu saņēmēji atzina, ka papildpasākumos iegūtā informācija vai prasmes bija ļoti noderīgas vai daļēji noderīgas. Tikai 5% - 7% atbalsta saņēmēju atzīmēja, ka iegūtās zināšanas bija ne visai noderīgas, kā pamata iemeslu minot, ka informācija bija iepriekš zināma vai pārāk teorētiska, bez praktiska pielietojuma.

3. Atbalsta lietderības novērtējums

2015. un 2016. gada Aptaujās noskaidrots atbalsta saņēmēju pašvērtējums par EAFVP atbalsta ietekmi uz viņu ģimenes situāciju. 2015. gadā 90 % atbalsta saņēmēju atzina, ka, saņemot atbalsta komplektus, radies naudas ietaupījums. 2016. gadā 82 % respondentu atzina, ka saņemtais atbalsts ir ietekmējis viņu ģimenes situāciju, bet 16 % - ka ietekme ir bijusi daļēja.

Atzīmējams ir tas fakts, ka biežāk par citiem uz to, ka atbalsts ir ietekmējis ģimenes situāciju, norāda ģimenes, kurās ir gados jaunāki cilvēki, personu ziņā mazskaitlīgākas ģimenes, ģimenes, kurās nav personu ar invaliditāti, pilsētnieki, ģimenes, kuru mājokļos nav tādu ērtību kā ūdensvads, duša, vanna, plīts, arī personas, kuras nesaņem palīdzību no citām organizācijām.

Aptaujās noskaidrots, kādām vajadzībām ietaupītā nauda ģimenes budžetā galvenokārt tērēta. Lielākā daļa atbalsta saņēmēju atzīmēja, ka ietaupītā nauda tērēta papildu pārtikas produktu iegādei – to norādījuši 77 % no atbalsta saņēmējiem 2015. gadā un 78% – 2016. gadā (tostarp 86% (2016. gadā) un 84% (2015. gadā) – gaļas iegādei); komunālo pakalpojumu apmaksai – 49 % 2015. gadā un 52 % 2016. gadā; apavu vai apģērbu iegādei – 52 % 2015. gadā un 43 % 2016. gadā.

Šādi rezultāti ļauj izdarīt pieņēmumu, ka tieši EAFVP sniegtais atbalsts ir ļāvis tiem iedzīvotājiem, kuru ienākumi ir zemāki par nabadzības riska sliekšni, piemēram, biežāk atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (skat. 3. att. šī ziņojuma sadaļā "Situācijas apraksts").

Zīmīgi, ka daļa atbalsta saņēmēju atzina, ka ietaupīto naudu izmantojuši bērnu skolas pasākumiem vai ārpuskolas nodarbībām: 9 % 2015. gadā un 11 % 2016. gadā.

Kopumā var konstatēt nelielu uzlabojumu atbalsta saņēmēju materiālajā situācijā, jo atbildes „parādu nomaksai” īpatsvars krities ievērojami no 14 % (2015. gadā) uz 6 % gadījumu (2016. gadā).

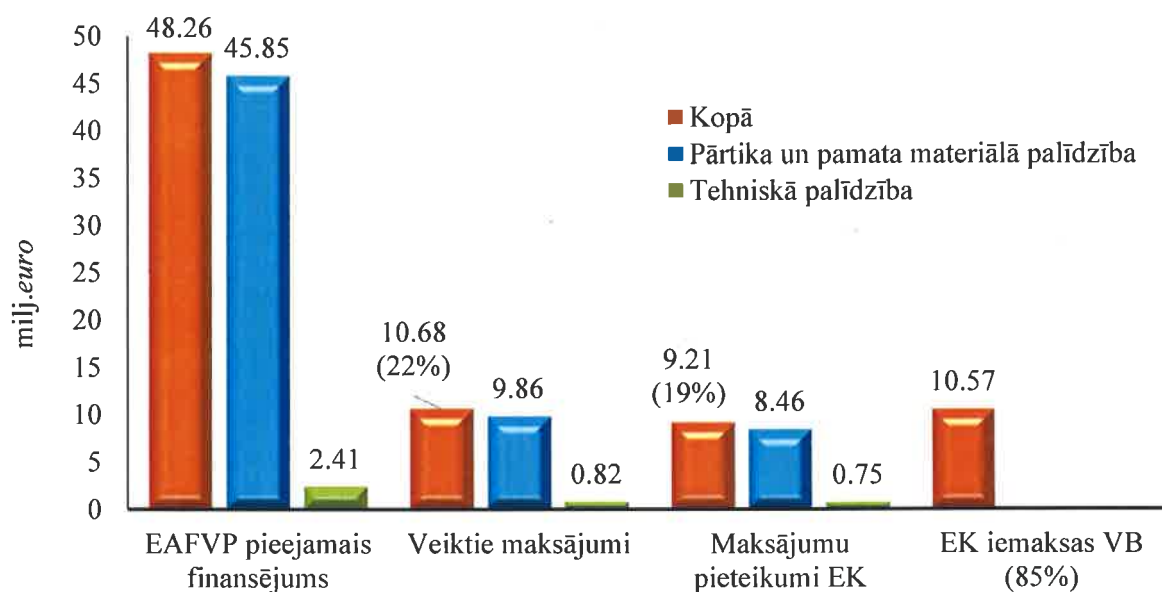
Nemot vērā iepriekš norādīto informāciju, secināms, ka DP īstenošanas pirmajos divos gados ir mazinājusies vistrūcīgāko iedzīvotāju nenodrošinātība ar pārtiku un mājāsaimniecību ar bērniem materiālā nenodrošinātība Latvijā. Turklāt, analizējot atbalsta saņēmēju dalību EAFVP atbalstītajos papildpasākumos, secināms, ka vistrūcīgākie iedzīvotāji labprāt izmanto iespēju LMInfZin_EAFVP_19092017; Informatīvais ziņojums "Par individuālās pieejas mērķētākai pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām to ricības spējas palielināšanai īstenošanas iespēju izvērtējumu"

risināt savas problēmas dzīves situācijas uzlabošanai, pa ko liecina dalībnieku iesaistes papildpasākumos intensitāte.

Pamatojoties uz 2015. un 2016. gada DP īstenošanas rezultātiem, kā arī 2015. un 2016. gada Aptaugas rezultātiem, kas liecina par augstu apmierinātības līmeni ar atbalstu, secināms, ka EAFVP sniegtais atbalsts ir palīdzējis Latvijas vistrūcīgākajiem iedzīvotājiem neiekrist dziļākā nabadzībā, veicinājis ģimeņu budžeta atslogošanu un ir pirmais solis viņu sociālās iekļaušanas ceļā.

4. Finansējums atbalsta nodrošināšanai

No DP īstenošanas uzsākšanas līdz 2017. gada 30. jūnijam atbalsts nodrošināts 10,68 milj. *euro* apmērā, t.sk. 9,86 milj. *euro* pārtikas un pamata materiālā palīdzības sniegšanai, jeb 22 % no DP noteiktā EAFVP pieejamā finansējuma (skat. 7. attēlu). Līdz 2017. gada 30. jūnijam EK iesniegti maksājumu pieteikumi 9,21 milj. *euro* apmērā jeb 19 % no pieejamā EAFVP finansējuma.

Avots: LM dati, 2017

7. att. Darbības programmas ieviešanas statuss līdz 2017. gada 30. jūnijam, milj. *euro*

KOPSAVILKUMS

No 2014. gada visām 28 ES dalībvalstīm ir pieejams EAFVP finansējums darbības programmu atbalsta vistrūcīgākajām personām sniegšanai. Latvijai 2014.-2020. gada plānošanas periodā vistrūcīgāko personu atbalstam pieejami 48,2 milj. *euro*, t.sk.: 41 milj. *euro* – EAFVP finansējums (85 %) un 7,2 milj. *euro* – valsts budžeta līdzfinansējums (15 %).

EAFVP atbalsta sniegšana Latvijā uzsākta 2015. gada maijā. Latvijas vistrūcīgākajām un krīzes situācijā nonākušām personām nodrošināta iespēja:

- saņemt pārtikas atbalstu un pamata materiāla palīdzību;
- piedalīties papildpasākumos.

Pārtikas atbalstu 2015. gadā saņēma 68 876 unikālās personas, bet 2016. gadā – 61 497 unikālās personas. Bez tam higiēnas un saimniecības preču atbalstu 2015. gadā saņēma 25 675 unikālās personas, bet 2016. gadā – 19 657 unikālās personas.

No DP īstenošanas uzsākšanas līdz 2017. gada 30. jūnijam kopumā sniegto atbalstu raksturo šādi rādītāji:

- izdalīti 808 803 pārtikas preču komplekti un nodrošinātas 365 175 gatavas maltītes;
- izdalīti 3 279 papildu pārtikas preču komplekti zīdaiņiem un maziem bērniem;
- izdalīti 130 876 higiēnas un saimniecības preču komplekti;
- izdalīti 2 029 papildu higiēnas preču komplekti zīdaiņiem un maziem bērniem;
- izdalīti 28 524 mācību piederumu komplekti;
- īstenoti 3 823 papildpasākumi, kuros piedalījušies 25 667 dalībnieki.

No DP īstenošanas uzsākšanas līdz 2017. gada 30. jūnijam atbalsts nodrošināts 10,68 milj. *euro* apmērā, t.sk. 9,86 milj. *euro* pārtikas un pamata materiālā palīdzības sniegšanai, jeb 22 % no DP noteiktā EAFVP pieejamā finansējuma.

DP īstenošanas laikā, izvērtējot pieejamos resursu un izpētot trūcīgo personu vajadzības, īstenoti pasākumi, kas vērsti uz vistrūcīgāko personu rīcībspējas palielināšanu un mērķētākā atbalsta sniegšanu:

- veiktas izmaiņas normatīvajā regulējumā ar mērķi nodrošināt trūcīgām personām un krīzes situācijās nonākušām personām tiesības bez ievērojamām grūtībām un administratīvajiem šķēršļiem saņemt EAFVP atbalstu;
- pilnveidots un papildināts atbalsta komplektu saturs;
- īstenota pāreja no universālā uz individuālāku, vistrūcīgāko personu vajadzībām piemērotāku atbalstu, t.sk. mērķētāku atbalstu ģimenēm ar dažāda vecuma bērniem, ņemot vērā Aptauju rezultātus un ekspertu rekomendācijas;
- piedāvāta iespēja trūcīgām personām iesaistīties papildpasākumos, tādējādi sniedzot atbalstu problēmu risināšanā dzīves situācijas uzlabošanai un palīdzot spert pirmo soli sociālās iekļaušanas procesā.

Ministrs

J.Reirs

19.09.2017 8:50

6372

A.Stratane

67021653, Aurika.Stratane@lm.gov.lv

LMInfZin_EAFVP_19092017: Informatīvais ziņojums "Par individuālās pieejas mērķētākai pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām to rīcībspējas palielināšanai īstenošanas iespēju izvērtējumu"

Publiskās ministrijas
valsts sekretāra
vietniece

2017 19. SEPT.

 Eiropas Atbalsta līnijas
vistrūcīgākajām personām
vadošās iestādes vadītāja
Lauma GRAFA
 19. 09. 2017